

Hugo Bouter

Christus, de Rechtvaardige

Een overdenking over Psalm 1

“Welzalig de man die niet wandelt in de raad van de goddelozen, die niet staat op de weg van de zondaars, die niet zit op de zetel van de spotters, maar die zijn vreugde vindt in de wet van de HEERE en Zijn wet dag en nacht overdenkt. Want hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, waarvan het blad niet afvalt; al wat hij doet, zal goed gelukken. Maar zo zijn de goddelozen niet: die zijn juist als het kaf, dat de wind wegblaast. Daarom blijven de goddelozen niet staande in het gericht, de zondaars niet in de gemeenschap van de rechtvaardigen. Want de HEERE kent de weg van de rechtvaardigen, maar de weg van de goddelozen zal vergaan.”

Psalm 1

Twee wegen

Dit opschrift staat erboven in de HSV. Je zou misschien ook kunnen zeggen: twee bronnen, waaruit mensen putten. In de Psalmen vinden we allerlei onderwijs, ook praktisch onderwijs voor onszelf als gelovigen, hoewel het nog de oude bedeling is. Maar als hier sprake is van een rechtvaardige en een goddeloze, dan worden er twee soorten mensen tegenover elkaar gesteld en kunnen we in die rechtvaardigen toch ook een beeld zien van onszelf als nieuwtestamentische gelovigen, omdat we weten dat we door genade en door het geloof gerechtvaardigd zijn. Wij zijn rechtvaardig verklaard op grond van het volbrachte werk van de Heere Jezus, Die gestorven is voor onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardiging (Rom. 4:25).

Maar ook in het Oude Testament kende men natuurlijk wel het beginsel van de rechtvaardiging door het geloof. Dat zien we al bij de aartsvader Abraham. We

hebben daar onlangs nog aan gedacht, en we zien het ook bij David, die in Psalm 32 spreekt over het geluk van de mens van wie de overtreding vergeven en de zonde bedekt is: 'Welzalig de mens wie de HEERE de ongerechtigheid niet toerekent' (Ps. 32:1-2). Rechtvaardiging is kwijtschelding van schuld, maar het is ook vrijspraak. We mogen vrij uitgaan op grond van het volbrachte werk van de Heere Jezus, omdat God ons onze ongerechtigheden niet toerekent. Iemand anders is in onze plaats gaan staan en heeft voor ons voldaan. We kunnen dus ook aan onszelf denken als gerechtvaardigde mensen, als we de Psalmen lezen.

De Rechtvaardige

Het is nog mooier om aan de Heere Jezus Zelf te denken, de Rechtvaardige met een hoofdletter. Hij is de Heilige, de Rechtvaardige. De apostel Johannes zegt dat wij een Voorspraak hebben bij de Vader, Jezus Christus, de Rechtvaardige. En Hij is ook het Zoenoffer voor onze zonden (1 Joh. 2:1-2). Het is op zichzelf dus een studie waard om de psalmen te lezen met het oog op de Heere Jezus. Waar in de psalmen kan ik iets leren over Hem, de ware Rechtvaardige? De psalmen die speciaal over Hem spreken, worden ook wel Messiaanse psalmen genoemd, dus liederen die speciaal spreken over de Messias. En dan hoeven we niet ver te gaan in dit boek, want Psalm 1 en 2 spreken heel duidelijk over de Heere Jezus. Psalm 2 misschien nog meer dan Psalm 1, omdat daar sprake is van de gezalfde Koning, Die door God is aangesteld over Sion en zal regeren in recht en gerechtigheid. Zijn heerschappij zal zich uitstrekken tot de einden van de aarde: 'Ik heb Mijn Koning toch gezalfd over Sion, Mijn heilige berg'. 'Eis van Mij en Ik zal U de heidenvolken als Uw eigendom geven, de einden der aarde als Uw bezit' (Ps. 2:6, 8).

We zien dus direct al in het begin van het boek dat de Geest van God, als Hij een beeld schetst van de Heere Jezus als de Gezalfde Koning, eigenlijk doorgaat tot in de verre toekomst en ons een beeld geeft van de heerlijke eindtijd, waarin de Heere Jezus hier op aarde zal regeren. In dat heerlijke Vrederijk zal de wet uitgaan uit Sion en alle koningen zullen zich onderwerpen aan de Heere en Zijn Gezalfde. We lezen in het boek Openbaring het volgende over dit moment in de geschiedenis, helemaal aan het einde na de oordelen: Nu is de behoudenis gekomen en de kracht en het koninkrijk van onze God en het gezag van Zijn Christus, Zijn Gezalfde (Openb. 11:15; 12:10).

Dat is de gezalfde Koning waarover we kunnen lezen in Psalm 2, Die door God is aangesteld: 'U bent Mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt' (vs. 7). Maar ook in Psalm 1 kunnen we een beeld zien, niet alleen van onszelf, maar ook van de Heere Jezus

Christus. We zien Hem dan als de volmaakte Mens, de Rechtvaardige Die hier op aarde Zijn weg is gegaan in afhankelijkheid van God en voortdurend werd geleid door de Heilige Geest. Van moment tot moment hield Zijn hemelse Vader Zijn oog op Hem gericht.

Wandelen, staan, zitten

‘Welzalig de man die niet wandelt in de raad van de goddelozen, die niet staat op de weg van de zondaars, die niet zit op de zetel van de spotters’ (Ps. 1:1). Eigenlijk gaat het hier om 'de rechtvaardige', dat blijkt uit de laatste verzen van de psalm, maar in het eerste vers is alleen sprake van de man die *niet* wandelt etc. De rechtvaardige wordt dus gesteld tegenover drie groepen van mensen, zou je kunnen zeggen: Welzalig de man die *niet* wandelt in de raad van de goddelozen, die *niet* staat op de weg van de zondaars, die *niet* zit op de zetel van de spotters.

Er zijn goddelozen – zondaren – spotters. En de rechtvaardige wordt tegenover deze drie soorten mensen gesteld. Daar zit een bepaalde opklimming in. Een *goddeloze* is iemand die zonder God leeft in de wereld, die God niet kent en van Hem gescheiden is. Een *zondaar* is iemand die niet alleen van God gescheiden is, maar daadwerkelijk ook zonden bedrijft, dingen doet die in strijd zijn met Gods gedachten. Het feit dat hij van God gescheiden is, komt tot uitdrukking in allerlei daden die hij verricht, die in strijd zijn met de wil van God. En dan de derde groep van de spotters, dat gaat nog weer een stap verder. Een *spotter* is iemand die niet alleen geen rekening met God wil houden, maar die de dingen van God en van het Woord van God, de dingen van de eeuwigheid, ook belachelijk maakt en daarmee de spot drijft.

De spotters zien we ook in het Nieuwe Testament. De spotters zijn degenen die met name optreden in de laatste dagen. We kunnen dit lezen in de tweede brief van Petrus, dat de apostel hiervoor waarschuwt. In 2 Petrus 3:3 lezen we: ‘Weet dit eerst, dat er in het laatst van de dagen spotters met spotternij zullen komen, die naar hun eigen begeerten wandelen en zeggen: Waar is de belofte van Zijn komst?’ Er is dus een bepaalde voortgang, een bepaalde progressie in deze drie soorten mensen: het zijn goddelozen, zondaars en spotters. Spotters – dat is zoals gezegd een kenmerk van de tijd waarin wij leven –, dat zijn de mensen geen rekening meer met God willen houden, maar die ook de spot drijven met de dingen van God en van het Woord van God, met alles wat heilig is en goed. Het is regelrechte opstand tegen God.

Ook in de activiteit die beschreven wordt van deze mensen, zit een bepaalde volgorde. Er is sprake van de *raad* van de goddelozen, van de *weg* van de zondaars en van de *zetel* van de spotters. Misschien zou je kunnen zeggen: het begint met je gedachteleven, met de dingen waar je mee bezig bent en die je beraadslaagt in je hart, de dingen waarover je nadenkt. Daarmee begint alles in ons leven, want vanuit het hart zijn de uitgangen van het leven. De eerste activiteit is wandelen. En dan is er in de tweede plaats sprake van een *weg*, de weg waarop de zondaars staan. Er zijn dus meerdere dingen die hier genoemd worden. Wandelen, staan, zitten, en dan is er eigenlijk geen hoop meer. Want dan zit je in die kring van de spotters en voel je je daar thuis. Dat is eigenlijk het einde van de verkeerde weg.

Welzalig

Waar wandelen wij, op welke weg staan wij, in welk gezelschap van mensen zitten wij? Allemaal vragen die wij onszelf kunnen en moeten stellen. En dan is het zo fijn om hier te lezen in het eerste vers: *Welzalig, of welgelukzalig, de man die niet wandelt!* De eerste Psalm begint dus met een zaligspreking. Dat betekent: Je bent gelukkig, als je jezelf onderscheidt van dit soort mensen, van die goddelozen, van die zondaars en van die spotters. Als je niet wandelt in hun raad, als je niet staat op hun weg, als je niet zit in hun gezelschap. Dan ben je gelukkig! Want dan is er een duidelijk onderscheid tussen onszelf als gelovigen, en de wereld die helaas de ondergang tegemoet gaat.

Dat is belangrijk, dat God ons gelukkig noemt, dat Hij ons zalig prijst. God ziet dat, Hij ziet wat er in ons hart is, wat wij denken, wat wij beraadslagen. Hij ziet ook op welke weg wij staan. Hij ziet waar wij zitten. En hoe onderscheidt zich dan de rechtvaardige van al die andere mensen, zouden we kunnen vragen. Dat is eigenlijk waarover we gezongen hebben en waarover we lezen in deze Psalm: 'Welzalig de man die zijn vreugde vindt in de wet van de Heere en Zijn wet dag en nacht overdenkt' (vs. 2). Een gelovige heeft dus heel iets anders omhanden dan de goddelozen, de zondaars en de spotters.

En we zouden heel concreet kunnen denken aan wat er gaande is in de wereld en waarmee de mensen in de wereld zich bezighouden. Met dingen waar de harten vol van zijn, waar de gedachten van de mensen op gericht zijn. En dan zou je concreet kunnen zeggen: Waar is je hart op gericht? Ben je bezig met die wedstrijden, of heb je iets anders omhanden. Heb je het Woord van God in handen? 'Maar die zijn vreugde vindt in de wet van de Heere en Zijn wet dag en nacht

overdenkt'. Houden we ons daarmee bezig. Is het Woord van God de schat waarvan we genieten?

Geplant aan waterbeken

God ziet waarmee wij bezig zijn. Hij weet alles van ons. Hij prijst ons gelukkig, als we zitten bij die bron van levend water, als we in Gods Woord onze vreugde vinden. Als we daarover nadenken, en dat Woord overpeinzen bij dag en bij nacht. Dat geeft eigenlijk weer wat je in de voorschriften van Leviticus 11 leest over de reine dieren, die moesten herkauwen. Het voedsel moest weer opnieuw als het ware door hen heengaan. En dat is ook zo met de gelovigen, dat het voedsel van het Woord van God weer opnieuw door je moet heengaan. Je moet erover nadenken. Dat kun je niet één keer tot je nemen, maar dat moet je verwerken in je hart, in je binnenste. Het 'herkauwen' noemt God een kenmerk van een rein dier.

En zo is ook dat andere kenmerk nodig, dat genoemd wordt in Leviticus 11 over de gespleten hoeven: dat gaf een stabiele wandel, een vaste tred. Welnu, de wandel van een gelovige komt hier in Psalm 1 ook aan de orde. Hij moet niet wandelen in de raad van de goddelozen en niet staan op de weg van de zondaars. Hij moet een wandel hebben die in overeenstemming met Gods gedachten is, die Hij als rein kan betitelen.

Want hij is als een boom, geplant aan waterbeken. Het is duidelijk dat het Woord van God, de wet van de Heere, zoals het hier genoemd wordt, vergeleken wordt met die waterbeken, die levendmakende, verfrissende stromen. En de rechtvaardige is als een boom die staat bij die stromen, die daar is geplant. Hij neemt het levende water tot zich en wordt gevoed door Gods Woord. We zingen hierover in een lied (GL 210):

*Zalig is hij die bij die stromen,
staand als een boom door U geplant,
tot frisse groei en bloei mag komen,
bij deze bron die nooit verzandt.*

Als we dus in Gods Woord ons welgevallen vinden, denken we erover na bij dag en bij nacht. En misschien heeft u dat ook wel eens dat u over een bepaald Bijbelgedeelte nadenkt, en dan naar bed gaat en de volgende dag opstaat en dan denkt: Zo zit dat eigenlijk, dat is de bedoeling van die tekst of van dat gedeelte. Dat is het positieve van het bij dag en bij nacht nadenken over het Woord van God. Dan

lezen we in Psalm 16:7 dat we zelfs bij nacht onderwezen worden: '(...) zelfs 's nachts onderwijzen mij mijn nieren'.

Dit wordt daar speciaal gezegd van de Heere Jezus, want dit is ook een Messiaanse psalm. Maar het geldt ook voor ons dat zelfs bij nacht God ons onderwijst, als je nagedacht hebt over Zijn Woord. Als je dat tot je genomen hebt en Zijn wet dag en nacht overdenkt. 'Hij zal zijn als een boom, geplant aan waterbeken, die zijn vrucht geeft op zijn tijd'. Het gaat hier om een vruchtboom. De rechtvaardige, de ware gelovige, is dus een boom die gevoed wordt door het levende water van het Woord van God en die groeit en vrucht gaat dragen. Ook het gras wat uitspruit uit het veld wordt wel vergeleken met de mens, maar daar gaat het om het aspect van de vergankelijkheid van de mens. Gelijk het gras is ons kortstondig leven, zegt een berijmde psalm.

Vrucht op zijn tijd

Maar die boom, daar heb je meer aan. Dat maakt indruk, dat geeft vastigheid. Die boom kan vrucht dragen, en dat is ook een prachtig kenmerk van het leven van een gelovige, die zich voedt met het levende water. Zo iemand wordt geleid door de Heilige Geest en brengt vruchten van waarde voort. Bij de vrucht kunnen we denken aan de negenvoudige vrucht van de Heilige Geest, waarover we in Galaten 5 lezen. Vrucht op Gods tijd! U kent allemaal wel die gelijkenis in het Nieuwe Testament van de eigenaar van een wijngaard, die kwam om vrucht te zoeken. Maar er was geen vrucht aan de boom te vinden (Luk. 13:6-9).

En hoe is dat bij ons? Is er vrucht in ons leven, in ons hart? Vrucht op zijn tijd, zoals hier staat. Als God ons leven bekijkt, als Hij in ons leven komt en met ons bezig is, kan Hij dan vrucht vinden in ons leven? Er is hier ook sprake van loof, van bladeren. Dat valt niet af. Dat is ook belangrijk, want het spreekt van de groene bladerdos van een boom. Dat is wat er naar buiten toe van een gelovige te zien is, dat is de belijdenis van een gelovige. Is die groen, is dit loof niet verwelkt in ons leven? Als we ons voeden met de waterbeken van Gods Woord, als we daarvan genoeg tot ons nemen, dan zal ook ons bladerdak groen zijn en niet verwelken.

We lezen over diezelfde dingen eigenlijk in het boek Jeremia. In Jeremia 17 wordt eerst een vloek uitgesproken over 'de man die vertrouwt op een mens, die een schepsel tot zijn arm stelt', terwijl zijn hart van de Heere afwijkt. Hij zal zijn als een kale struik in de vlakke, die het niet ziet wanneer het goede komt. Hij verblijft op de

droogste plekken in de woestijn, in zilt en onbewoond land. En dan de tegenstelling: 'Gezegend is de man die op de Heere vertrouwt, wiens vertrouwen de Heere is' (vs. 7). 'Hij zal zijn als een boom, die bij water geplant is, en die zijn wortels laat uitlopen bij een waterloop. Hij merkt het niet als er hitte komt, zijn blad blijft groen. Een jaar van droogte deert hem niet, en hij houdt niet op vrucht te dragen'. Het is dezelfde beeldspraak.

Als je dus maar bij het water staat en je wortels ver genoeg uitgeslagen hebt in de grond, stevig geworteld bent, zodat de wortels kunnen drinken van het water in de beek, dan blijven ook de bladeren groen en dan zullen we niet nalaten vrucht te dragen. Vrucht, dat is de vrucht van de Geest. En het loof, de bladeren, dat spreekt van ons getuigenis, onze belijdenis naar buiten toe. Er is dan vrucht op Zijn tijd, vrucht voor God, en ook een goed getuigenis in onze omgeving. '(...) waarvan het blad niet afvalt'.

Al wat hij onderneemt, gelukt. Dat is de zegen van de Heere. Ik weet niet of wij dat altijd kunnen zeggen. Ik denk dat er veel dingen zijn in ons leven, die we ondernemen maar die niet gelukken. Maar als we werkelijk in afhankelijkheid van de Heere handelen, als we ons voeden met het levende water en ons laten leiden door het Woord van God en de Geest van God, dan zal het zo zijn dat wat we ondernemen in afhankelijkheid van de Heere, ook zal gelukken in Zijn kracht. Die boom blijft staan.

Maar die goddeloze, daar blijft eigenlijk niets van over. Dat is een enorme tegenstelling in deze Psalm. 'Maar zo zijn de goddelozen niet: die zijn juist als het kaf, dat de wind wegblaast. Daarom blijven de goddelozen niet staan in het gericht', als God komt met Zijn oordelen. En God zal komen met Zijn oordelen ook over deze wereld, en dan zullen de goddelozen zijn als het kaf dat weggeblazen wordt.

De boom, die geeft vastigheid, die staat vast in de grond, die heeft zijn wortels diep uitgeslagen tot aan de waterstromen. Die boom blijft staan, ook als er een storm komt. Ook als er hitte komt, de hitte van de beproeving. Dan draagt hij nog vrucht voor God. Maar de goddelozen zijn als het kaf, dat de wind wegblaast. Als God komt met geweldige stormen, Zijn oordelen in de eindtijd, dan blijft er niets over van de goddelozen; dat is ernstig. Maar de rechtvaardigen vormen het koren, dat de Heere in Zijn schuur zal verzamelen. De goddelozen houden geen stand in het gericht. Er komt een eeuwigheid, er komt een oordeel. Er blijven geen zondaars staan in de gemeenschap van de rechtvaardigen, want de Heere kent de weg van de rechtvaardigen.

Dit laatste staat dus tegenover de weg van de zondaars in vers 1. 'Maar de weg van de goddelozen zal vergaan', zegt vers 6b, er blijft niets van over. Want de Heere

kent de weg van de rechtvaardigen (vs. 6a). Is dat geen geweldige bemoediging voor ons. Is dat geen troost voor ons dat de Heere ons kent en dat Hij ook onze weg kent? En dat Hij aandacht voor ons heeft? Dat begint al met de zaligspreking van vers 1. 'Welzalig', zegt God, als je niet wandelt in de raad van de goddelozen, als je niet staat op de weg van de zondaars, als je niet zit in de kring van de spotters. Maar als je Mij toebehoort, dan ben je gelukkig. De Heere kent de weg van de rechtvaardigen. Hij kent ons en Hij kent de weg die we gaan. Hij zal ons ook belonen voor alles wat we voor Hem doen in dit leven. Maar de weg van de goddelozen vergaat.

De twee wegen, de twee bronnen. Die goddeloze heeft ook zijn bronnen, waaraan hij zich laaft. Hij houdt zich ook met van alles en nog wat bezig. Maar het heeft geen waarde voor de eeuwigheid, er blijft niets van over: de weg van de goddelozen vergaat (vs. 6). Twee wegen, maar welke weg gaan wij? Horen we bij die rechtvaardigen, die door het geloof gerechtvaardigd zijn, die zijn vrijgesproken van hun schuld. Wanneer we bij de rechtvaardigen horen, dan is het logisch dat we ook als rechtvaardigen leven en wandelen en onze weg met God gaan.

We vinden dat zo mooi in de Romeinenbrief, die heel uitvoerig spreekt over de rechtvaardiging door het geloof. De eerste acht hoofdstukken zijn wel bekend, daarna krijg je het probleem van Israël, het oude volk van God (Rom. 9-11). Maar dan zijn er nog vier hoofdstukken, Romeinen 12 tot 16, die erover gaan hoe iemand die gerechtvaardigd is, een ware gelovige, ook echt rechtvaardig kan leven en wandelen in deze wereld. De Heere kent de weg van de rechtvaardigen. In die hoofdstukken zien we dus hoe we daadwerkelijk als rechtvaardigen kunnen wandelen in deze tijd. Wat daarvoor de voorwaarden zijn, en wat de kenmerken zijn van zo'n wandel.

En als we aan de Heere Jezus Zelf denken bij die boom die geplant is aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, dan zien we de dingen natuurlijk in hun volkomenheid. Bij Hem was dit allemaal aanwezig. Want de hemel kon zich boven Hem openen en God de Vader heeft van Hem getuigd: 'Deze is Mijn geliefde Zoon in Wie Ik welbehagen heb gevonden' (Matt. 3:17). Hier is de volmaakte Rechtvaardige, en van Hem, de Heere Jezus, geldt inderdaad: al wat Hij onderneemt, zal goed gelukken. Want Hij is als een boom geplant aan waterbeken. Moge de Heere ons genade dat we bij die groep van mensen horen, die zich onderscheiden van al die anderen – de goddelozen, de zondaars, de spotters. Omdat we weten dat we hemelse hulpbronnen hebben, die God Zelf ons gegeven heeft in Zijn Woord en door de Geest. De Geest, waarvan we afhankelijk zijn om te wandelen tot eer van God en vrucht te dragen tot eer van Zijn Naam. Op Zijn tijd,

als je mag verwachten dat er vruchten aanwezig zijn. De Heere verwacht dat ook bij ons te vinden. Moge God ons daartoe genade geven.

